

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ДИПЛОМНА РОБОТА

для здобуття першого (бакалаврського) освітнього рівня

на тему:

**«Організаційні і методичні засади обліку та аудиту
основних засобів на підприємстві»**

Виконала: студентка 4 курсу,

групи ОО(з)-41

спеціальності 071 "Облік і оподаткування"

Сухан М.М.

Керівник: к.е.н., доцент Савків У.С.

Рецензент: д.е.н., професор Романюк М.Д.

Івано-Франківськ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	5
1.1 Економічна сутність і класифікація основних засобів.....	5
1.2 Порядок визнання та оцінки основних засобів.....	11
1.3 Теоретичні засади організації аудиту основних засобів.....	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ФІЛІЇ «РАХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО»	24
2.1 Первинний облік основних засобів у Філії «Рахівське лісове дослідне господарство.....	24
2.2 Організація аналітичного та синтетичного обліку основних засобів..	29
2.3 Облік амортизації та витрат, пов'язаних із покращенням стану основних засобів	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ФІЛІЇ «РАХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО»	45
3.1 Шляхи удосконалення організації обліку основних засобів.....	45
3.2 Напрямки удосконалення оцінки основних засобів.....	49
3.3 Удосконалення методики проведення внутрішнього аудиту основних засобів	53
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

У сучасних економічних умовах вітчизняні підприємства гостро відчувають проблеми, що пов'язані з ефективним управлінням основними засобами. Основні засоби відіграють важливу роль у господарській діяльності вітчизняних підприємств. Їх технічний стан та частка в структурі активів визначають рівень забезпеченості підприємств коштами для здійснення фінансово-господарської діяльності. Ефективне управління основними засобами та обґрунтована інвестиційна політика вимагають удосконалення обліку та аудиту основних засобів підприємства.

Актуальність даної теми обумовлена тим, що основні засоби, як важливий елемент матеріально-технічної бази підприємства, завжди повинні використовуватися раціонально та ефективно, а це залежить від своєчасного отримання повної та достовірної обліково-економічної інформації, яку забезпечує облік та аудит основних засобів підприємства. Запорукою ефективного менеджменту на підприємстві є своєчасне отримання повної та достовірної обліково-економічної інформації.

Метою даної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації обліку та аудиту основних засобів на підприємстві і розробка шляхів їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети можливе шляхом дослідження наступних завдань:

- дослідити теоретичні основи організації обліку основних засобів;
- визначити економічну сутність основних засобів;
- дослідити економічну природу основних засобів;
- розглянути класифікацію основних засобів підприємства;
- вивчити особливості визнання та оцінки основних засобів;
- дослідити теоретичні та практичні аспекти проведення аудиту основних засобів підприємства;
- розглянути особливості організації первинного обліку основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»;

- вивчити організацію та методику аналітичного та синтетичного обліку основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку основних засобів на підприємстві;
- визначити напрямки удосконалення аудиту основних засобів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітична система обліку основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство».

Предметом дослідження є організаційний процес обліку та аудиту основних засобів на підприємстві.

Для досягнення мети дослідження використано низку загальнонаукових та економічних методів, зокрема абстрагування, дедукції, індукції, порівняння, спостереження, вимірювання взаємозв'язків, аналізу, синтезу, поєднання історичного та логічного підходів, узагальнення, економічного аналізу та вибіркового перевірок.

При написанні дипломної роботи були використані наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців з питань обліку основних засобів, законодавчі та нормативні акти України, навчальні матеріали та дані бухгалтерської звітності досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Дослідження організаційно-методичних аспектів обліку та аудиту основних засобів на підприємстві може бути використано для удосконалення методики та організації обліку та внутрішнього аудиту на вітчизняних підприємствах з метою реалізації завдань, пов'язаних з використанням та утриманням основних засобів, а також посилення інформаційної та контрольної функцій обліку та ефективності управління.

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Текст роботи викладено на 74 сторінках і містить вісім таблиць, чотири рисунки та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів

Основні засоби – найважливіші активи підприємства, використання яких забезпечує йому відповідний рівень ефективності в сучасній системі господарювання. Питання стану основних засобів та ефективності їхнього використання, придатності на вітчизняних підприємствах вимагає постійної уваги, перегляду та удосконалення [50].

Дослідження проблем щодо удосконалення управління та обліку основних засобів є актуальним завданням для всіх суб'єктів господарювання. Кредитори, власники та інвестори, як національні, так і міжнародні, зацікавлені в оперативній та достовірній інформації про стан, рух та ефективність використання основних засобів суб'єкта господарювання.

В економічній сфері основні засоби формують матеріальну основу продуктивних сил і представляють економічний потенціал підприємств. Вони створюють передумови для економічного розвитку виробництва держави, формують основу інвестиційної привабливості підприємств та визначають інноваційно-технологічну конкурентоспроможність українських підприємств.

З метою підвищення ефективності управлінських рішень, що приймаються в сучасних умовах господарювання, важливого значення набуває розробка науково-практичних рекомендацій, спрямованих на обґрунтування теоретичних базових положень та удосконалення методики організації бухгалтерського обліку й оперативного управління експлуатацією та утриманням основних засобів підприємств.

У науковій літературі в галузі економіки поряд з категорією "основні засоби" часто використовується економічний термін "основні фонди".

Категорія "основні засоби" визначена в П(С)БО 7, тоді як термін "основні фонди" використовується в Законі України "Про оподаткування прибутку

підприємств".

Визначення поняття "основні засоби" в П(С)БО 7 таке: "матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва (надання послуг, постачання товарів, здавання в оренду, здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (операційного циклу)" [32]. [32].

Під "основними фондами" слід розуміти матеріальні цінності, що використовуються платником податку у його господарській діяльності, які використовуються протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати початку їх використання, та вартість яких зменшується у зв'язку з фізичним (моральним) зносом [47].

На основі дослідження сутності відмінностей між поняттями "основні засоби" та "основні фонди" можна виокремити такі відмінності:

– різні сфери застосування. Основні засоби належать до сфери економічної діяльності, пов'язаної з отриманням доходу. Основні засоби, що використовуються в інших сферах, не вважаються основними засобами;

– якщо відбувається фізичний або моральний знос основного засобу (наприклад, земельної ділянки), то сутність категорії основних засобів не застосовується;

– інші необоротні матеріальні активи (більшість з яких мають низьку вартість і швидко зношуються) прирівнюються до основних засобів. У пункті 8.2.1 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" зазначено, що малоцінні та швидкозношувані предмети не включаються до складу основних фондів;

– незавершені капітальні інвестиції включаються до складу основних засобів згідно зі змінами до П(С)БО 7 [60].

Економічна сутність основних засобів формує специфіку відтворювального процесу та слугує характеристикою, що визначає ступінь функціонування суспільного виробництва.

Сукупність виробничих фондів становить значну частку національного багатства країни. Основні засоби визначають стан матеріально-технічної бази економіки на всіх етапах економічного розвитку.

Удосконалення засобів праці забезпечує неухильне зростання продуктивності праці технічного обладнання та персоналу підприємств.

Основні засоби – це засоби праці, які мають вартість і функціонують у виробничому процесі тривалий час у незмінній формі, а їхня вартість частково переноситься на вартість новоствореної продукції.

До основних засобів у структурі підприємства належать: основні виробничі фонди; невиробничі основні фонди [36].

В.В. Бряковський визначає основні фонди як грошовий вираз коштів і матеріальних цінностей підприємства. В авторському дослідженні основні засоби – це специфічна економічна категорія, що бере участь у формуванні матеріально-речових цінностей суспільства, які використовуються у сфері національної економіки для виробництва валового внутрішнього продукту та задоволення суспільних потреб [3].

Руденко Є. стверджує, що основні засоби підприємства - це сукупність матеріально-речових цінностей, які відображаються в натуральній формі протягом тривалого періоду часу у невиробничій та виробничій сфері [52].

Падалка К. визначає основні засоби як виробниче обладнання, яке споживається протягом кількох виробничих циклів і вартість якого частково переноситься на продукт. Його вартість реалізується по частинах і зводиться до вартості продукту [40].

У дослідженні Н. Ткаченко зазначається, що основні засоби – це сукупність засобів праці (матеріальних і нематеріальних активів) у сфері матеріального і нематеріального виробництва, які надаються в натуральній формі за ціною придбання і мають термін корисного використання більше одного року [57].

М.М. Жукова дослідила еволюцію економічної категорії "основні засоби" та дійшла висновку, що термін "основні фонди" не повинен використовуватися в системі бухгалтерського обліку. На її думку, основні засоби – це складова майна

підприємства, що відображається в активі балансу, а основні засоби є джерелом формування наявних господарських засобів.

Тому використання терміну "необоротні активи" для позначення основних засобів спотворює економічну природу цієї категорії. Оборотні активи повністю зношуються протягом одного виробничого циклу, тоді як основні засоби поступово зношуються протягом кількох виробничих циклів [17].

Відмова від використання терміну "основний капітал" дозволяє уникнути неточності в понятійному апараті для визначення ефективності використання основних засобів.

Термін "основний засіб", як об'єкт бухгалтерського обліку, характеризується критеріями визнання його активом підприємства. При обліку основних засобів важливе значення має їх класифікація.

Належним чином обґрунтована класифікація необхідна на практиці при аналітичному та зведеному обліку, при обліку наявності та руху об'єктів, при нарахуванні амортизації, визначенні суми зносу та при проведенні інвентаризацій основних засобів.

Матеріальні основні засоби класифікуються за такими ознаками:

- за галузевою належністю;
- за функціональним призначенням;
- за способом використання;
- за належністю;
- за матеріальним складом.

Класифікація основних засобів наведена в таблиці 1.1.

За функціональним призначенням основні засоби класифікуються наступним чином:

– виробничі основні засоби – це основні засоби, призначені для участі або обслуговування виробничого процесу (наприклад, будівлі, силові машини, обладнання, робочі машини та споруди);

– невиробничі основні засоби – це основні засоби, які не беруть безпосередньої участі у виробничому процесі, але призначені для задоволення

існуючих потреб працівників компанії.

Відповідно до галузевої класифікації, основні засоби можна поділити на такі категорії: промислові, будівельні активи, торговельні активи, сільськогосподарські, транспортні, телекомунікації тощо.

Таблиця 1.1

Класифікація основних засобів

Класифікаційна ознака	Групи основних засобів
За функціональним призначенням	1. Виробничі 2. Невиробничі
За галузевою ознакою	1. Будівництво 2. Промисловість 3. Сільське господарство 4. Транспорт 5. Торгівля 6. Інші галузі
За належністю	1. Власні 2. Орендовані
За ступенем використання	1. Діючі 2. Недіючі
За натурально-матеріальним складом	1. Земельні ділянки 2. Будинки (споруди) 3. Машини, пристрої 4. Транспортні засоби 5. Прилади, інвентар 6. Багатолітні насадження 7. Інші необоротні матеріальні активи

На промисловість припадає основна частина основних засобів в Україні. Це безпосередньо пов'язано з виробничим процесом [36].

Тому для цілей бухгалтерського обліку основні засоби всіх інших галузей можна поділити на: промислово-виробничі основні засоби; невикористані основні фонди; основні фонди інших галузей народного господарства [36].

До промислово-виробничих основних засобів належать будівлі, машини, споруди, передавальні пристрої, обладнання, вимірювальні та регулюючі прилади, обчислювальна техніка, інші транспортні засоби, виробничий інвентар, приладдя, господарський інвентар, меліоровані землі, водні об'єкти та інші основні засоби.

Невиробничі основні фонди – це основні фонди, які не беруть участі у виробничому процесі. До невиробничих основних фондів належать основні фонди, що використовуються для обслуговування комунальних, житлових і культурно-побутових потреб населення (житловий фонд, об'єкти комунального господарства, об'єкти культури, об'єкти господарського призначення, транспортні засоби, обладнання, інвентар та інші невиробничі основні фонди).

Основні засоби можна поділити за використанням наступним чином:

- діючі (основні засоби, що використовуються в даний момент в бізнесі);
- недіючі (ті, що не використовуються в даний час з певних причин, ті, що обліковуються як запасне обладнання, призначені для заміни основних засобів або підлягають ремонту).

Важливим аспектом обліку основних засобів на підприємствах є їх розподіл за формами власності: власні основні засоби; орендовані основні засоби.

Власні основні засоби формуються з таких джерел:

- статутний (пайовий, акціонерний) капітал;
- додатковий капітал для розширення виробничих потужностей підприємства;
- пайовий капітал.
- цільове фінансування.

Основні засоби, передані в лізинг, відображаються на балансі підприємства (лізингодавця), що виключає можливість подвійного обліку.

Для цілей амортизації основні засоби поділяються на групи:

- група 1 (будівлі, споруди, структурні компоненти, передавальні пристрої, житло);
- група 2 (транспортні засоби, вузли та агрегати, меблі, побутова електроніка та інші прилади, інструменти, офісне обладнання та приладдя);
- група 3 (інші основні засоби, що не увійшли до груп 1, 2 та 4);
- група 4 (комп'ютери, інші машини для автоматичного оброблення

інформації, програмне забезпечення, інші інформаційні системи, телефони, мікрофони тощо) [47].

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються наступним чином:

1. земля;
2. капітальні витрати на поліпшення земель;
3. будівлі (споруди);
4. машини (обладнання);
5. транспортні засоби;
6. тварини та багаторічні насадження;
7. інструменти (прилади, обладнання та меблі);
8. інші основні засоби [5].

Відповідно до проведеного дослідження можна узагальнити, що єдиного поняття терміну "основні засоби" не існує. В бухгалтерському обліку використовується поняття "основні засоби", а в податковій системі - "основні фонди". Бухгалтерський облік на сучасному етапі використовує стандартизовану класифікацію основних засобів.

1.2 Порядок визнання та оцінки основних засобів

Ринкова економіка спонукає вітчизняні підприємства до впровадження новітніх технологій. Від стану основних засобів залежить продуктивність праці, та рівень прибутковості господарюючого суб'єкта. Необхідність оновлення основних виробничих засобів за ринкових відносин визначається першочергово конкуренцією товаровиробників. Саме конкуренція спонукує підприємства проводити прискорену ліквідацію основних засобів для придбання більш прогресивного обладнання. З метою конкурентоспроможності та прибутковості суб'єкти господарювання повинні здійснювати постійний моніторинг стану та придатності основних засобів [50].

Постійний контроль за наявністю та ефективним використанням

основних засобів має важливе значення для управління виробничою діяльністю підприємства. Важливою складовою обліку основних засобів є процедури визнання та оцінки основних засобів.

Метод оцінки основних засобів обирається відповідно до джерела їх надходження. Стан та експлуатація основних засобів є важливим фактором забезпечення умов для здійснення виробничих процесів та підвищення їх ефективності. Тому процедури визнання та оцінки основних засобів на підприємствах є складовою процесу управління.

Критерії визнання матеріальних основних засобів, що використовуються підприємствами, подібні до критеріїв визнання активів. Основні засоби визнаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від їх використання та їх вартість може бути достовірно визначена [5].

Наумчук О.А. зазначає, що в економічній літературі немає однозначного трактування. В Україні на законодавчому рівні до способів отримання майбутніх економічних вигод підприємства від використання основних засобів відносять:

- індивідуальну або спільну з іншими активами участь у виробництві товарів та послуг;
- обмін активами;
- погашення заборгованості підприємства;
- в результаті розподілу активів між власниками підприємства [33].

Умовою визнання основних засобів є також можливість контролю з боку підприємства: згідно з П(С)БО № 2 "Баланс" незрозуміло, чи повинен об'єкт контролю перебувати у власності підприємства, чи достатньо права володіння або права користування.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних праць допоміг уточнити поняття контролю над основними засобами:

- суб'єкт господарювання бере на себе ризики, пов'язані з використанням об'єкта основних засобів;

- об'єкт, що використовується в господарській діяльності, приносить економічні вигоди;
- суб'єкт господарювання визначає доступ третіх осіб до економічних вигод від використання об'єкта основних засобів [32].

Основні принципи належного обліку основних засобів підтверджуються типовою класифікацією основних засобів, яка визначає єдиний принцип оцінки в бухгалтерському обліку.

Оцінка вартості (собівартості) об'єкта основних засобів є передумовою для визначення планового економічного розвитку, ступеня зносу та суми амортизації.

П(С)БО 7 визначає, що первісна (фактична) вартість об'єкта основних засобів – це собівартість об'єкта основних засобів за справедливою вартістю грошових коштів, інших активів, сплачених (переданих) або витрачених для придбання (створення) об'єкта основних засобів [32].

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю на момент придбання.

Первісна вартість основних засобів складається з таких витрат:

- суми коштів за роботи, отримані від постачальників та підрядників (за винятком непрямих податків);
- реєстраційні збори, мита та інші обов'язкові платежі, пов'язані з придбанням прав на матеріальні активи;
- суми митних зборів;
- суми непрямих податків, пов'язаних з придбанням (створенням) матеріальних необоротних активів;
- витрати, пов'язані зі страхуванням ризиків, що виникають у зв'язку з придбанням матеріальних необоротних активів;
- витрати на ремонт, установку та монтаж матеріальних необоротних активів;
- інші витрати, пов'язані з доведенням об'єкта основних засобів до стану, придатного для використання [38].

У дослідженні Наумчука О.А. щодо сутності первісної вартості основного засобу пропонується трактувати як витрати на зарахування об'єкта основних засобів на баланс. Залежно від способу надходження об'єкта це може бути фактична собівартість або справедлива вартість.

Під фактичною собівартістю розуміють суму всіх витрат, пов'язані з доставкою, придбанням і підготовкою до використання (введенням в експлуатацію) об'єкта основних засобів [33]. Первісною вартістю основних засобів, отриманих підприємством безоплатно, є справедлива вартість на дату отримання.

Первісна вартість основних засобів, внесених до статутного капіталу, визначається за справедливою вартістю, погодженою засновником.

Первісна вартість об'єктів, переведених до складу основних засобів, дорівнює вартості придбання, визначеній відповідно до П(С)БО 9 "Запаси" та П(С)БО 16 "Витрати" [32].

Первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в результаті обміну на подібний об'єкт, є ліквідаційна вартість переданого об'єкта основних засобів.

Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливую вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в результаті обміну на подібний об'єкт, є його справедлива вартість, а різниця визнається як витрати звітного періоду.

Первісною вартістю об'єкта основних засобів, переданого в результаті часткового обміну на неподібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта, збільшена (зменшена) на суму грошових коштів (їх еквівалентів), переданих в обмін.

У разі модернізації, добудови або реконструкції первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, очікуваних від використання об'єкта. Якщо об'єкт основних засобів підлягає ліквідації, вартість його придбання зменшується на суму витрат, пов'язаних з ліквідацією.

Витрати, понесені підприємством для підтримання об'єкта в придатному для використання стані, включаються до складу витрат [56].

Підприємство переоцінює свої основні засоби в процесі своєї діяльності та визначає переоцінену вартість. Підприємство переоцінює основні засоби, якщо балансова вартість основних засобів відрізняється від їхньої справедливої вартості на дату балансу.

При переоцінці основних засобів на одну і ту ж дату переоцінюються всі основні засоби, що належать до однієї групи. Переоцінена первісна вартість та знос об'єкта основних засобів визначається шляхом множення первісної вартості та зносу об'єкта основних засобів на індекс переоцінки. Індекс переоцінки визначається шляхом ділення справедливої вартості переоціненого об'єкта на його залишкову вартість. Якщо ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, то переоцінена ліквідаційна вартість визначається шляхом додавання справедливої вартості переоціненого об'єкта без зміни його вартості, яка амортизується. Інформація про первісну вартість об'єкта основних засобів та зміну його вартості, яка амортизується, фіксується в реєстрі аналітичного обліку [39].

Дооцінка залишкової вартості об'єкта основних засобів визнається у складі власного капіталу як дооцінка, а уцінка об'єкта основних засобів визнається як витрати, крім випадків, коли: у результаті наступної переоцінки об'єкта основних засобів строк його корисного використання перевищує суму його попередньої амортизації; збиток від зменшення корисності об'єкта основних засобів перевищує суму його попередньої переоцінки залишкової вартості перевищує переоцінену вартість [39].

Вибуття або ліквідація об'єкта призводить до визначення його ліквідаційної вартості. Ліквідаційна вартість – це сума коштів (або вартість іншого активу), яку підприємство очікує отримати від реалізації або ліквідації необоротного активу наприкінці строку його корисного використання, за вирахуванням витрат, пов'язаних з його вибуттям.

Основні засоби амортизуються в процесі поточної діяльності.

Відповідно до П(С)БО 7, амортизація необоротних активів – це сума, яка амортизується з початку строку корисного використання об'єкта необоротних активів. Амортизація – це систематичний розподіл вартості придбання основних засобів підприємства протягом строку їх корисного використання.

Строк корисного використання – це період, протягом якого об'єкт основних засобів може використовуватися підприємством для виробництва очікуваного обсягу продукції (послуг, робіт).

Ліквідаційна вартість розраховується як різниця між первісною (переоціненою) вартістю придбання об'єкта основних засобів та сумою його зносу. Залишкова вартість матеріальних основних засобів завжди зменшується в результаті амортизації.

Амортизація основних засобів розраховується за методом, викладеним у П(С)БО 7 [54], з урахуванням строку їх корисного використання та первісної вартості (табл. 1.2). Також можуть використовуватися методи, що базуються на податковому законодавстві.

Таблиця 1.2

Методи нарахування амортизації основних засобів

Метод нарахування амортизації	Сутність методу
Прямолінійний нарахування амортизації	При застосуванні цього методу сума, яка амортизується (на рік), визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів.
Метод зменшення залишкової вартості	Сума амортизації (у річному обчисленні) визначається множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року (первісної вартості на дату початку нарахування амортизації) на річну норму амортизації.
Метод прискороного зменшення залишкової вартості	Амортизація (у річному обчисленні) визначається шляхом множення залишкової вартості об'єкта на початок звітного року (первісної вартості з дати початку нарахування амортизації) на річну норму амортизації.
Виробничий метод нарахування амортизації	Амортизація (щомісячна) визначається шляхом множення фактичного місячного обсягу виробництва на виробничу норму амортизації.

Кумулятивний нарахування амортизації	Річні амортизаційні відрахування розраховується як добуток вартості, яка амортизується, та норми накопичення. Норма накопичення розраховується шляхом ділення кількості років, що залишилися до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на загальний строк корисного використання.
--------------------------------------	--

Отже, належна організація обліку основних засобів залежить від обраного підприємством методу оцінки основних засобів та нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання майбутніх економічних вигод.

1.3. Теоретичні засади організації аудиту основних засобів

Метою аудиту основних засобів є перевірка достовірності даних про вартість матеріальних основних засобів, відображених у фінансовій звітності підприємства.

Основними завданнями аудиту основних засобів є:

- перевірка документального оформлення операцій, пов'язаних з основними засобами;
- перевірка своєчасності відображення в бухгалтерському обліку операцій з основними засобами;
- порівняння даних синтетичного обліку з даними аналітичного обліку основних засобів;
- зіставлення даних фінансової звітності з даними синтетичного обліку основних засобів [53].

Джерелами інформації для аудиту основних засобів суб'єкта господарювання є:

- первинні документи;
- облікові реєстри;
- акти попередніх перевірок,
- аудиторські висновки;
- інші документи.

Аудитором може бути незалежний аудитор, якого підприємство має право обирати самостійно. Процес проведення аудиту відбувається за домовленістю між сторонами. Угода про проведення аудиту є основним документом, який визначає практичні та юридичні аспекти взаємовідносин між клієнтом та аудитором.

Основними методами аудиту основних засобів є розрахунки, порівняння, перевірка документів та вибіркові обстеження.

Аудит основних засобів є трудомістким процесом і передбачає обробку великих обсягів інформації. Тому аудитори мають право використовувати вибіркові обстеження основних засобів за умови дотримання певних аудиторських ризиків [53].

Аналітичне та всебічне вивчення аудитором даних обліку основних засобів зосереджується на таких питаннях:

- своєчасність документального оформлення основних засобів підприємства;
- правильність відображення вибуття, надходження та переміщення основних засобів у бухгалтерському обліку підприємства;
- правильність нарахування амортизаційних відрахувань
- своєчасність і правильність процедур списання недоамортизованих основних засобів у бухгалтерському обліку компанії;
- правильність та своєчасність нарахування платежів за орендовані основні засоби;
- правомірність амортизації витрат, пов'язаних з ремонтом основних засобів;
- достовірність амортизації витрат, пов'язаних з ремонтом основних засобів
- правомірність продажу основних засобів;
- правильність оцінки на момент продажу підприємством;
- своєчасність проведення інвентаризації основних засобів;
- правильність відображення результатів інвентаризації на рахунках

бухгалтерського обліку [12].

Для того, щоб аудитор міг провести заплановану перевірку, необхідно переконатися в правильності організації аналітичного обліку, а саме:

1. переконатися, що всі основні засоби закріплені за матеріально відповідальними особами;
2. проаналізувати результати останньої інвентаризації;
3. здійснити перевірку достовірності даних бухгалтерського обліку про наявність та рух основних засобів.

Облікова політика підприємства також підлягає всебічній перевірці під час аудиту основних засобів. Адже, облікова політика підприємства містить інформацію про те, як оцінюються, класифікуються та амортизуються основні засоби.

Під час цього аудиту аудитор перевіряє, чи відповідає облікова політика вимогам законодавства. Під час аудиту системи бухгалтерського обліку аудитор перевіряє, чи форма організації бухгалтерського обліку є доцільною та сумісною зі структурою підприємства та його фінансово-господарською діяльністю. Аудитори також перевіряють стан синтетичного та аналітичного обліку.

Методику проведення аудиту основних засобів можна розділити на наступні етапи аудиту.

На першому етапі аудитор перевіряє рух основних засобів. На цьому етапі перевірці підлягає надходження основних засобів. Аудитор перевіряє правильність системи обліку надходження основних засобів та правильність облікових процедур щодо надходження.

Аудитор перевіряє наявність комісії з приймання основних засобів та оформлення результатів цієї діяльності, укладення договору купівлі-продажу основних засобів та правильність визначення первісної вартості основних засобів в акті приймання-передачі.

Інвентаризація є важливим елементом безпечної та належної експлуатації основних засобів. З метою контролю необхідно перевірити

повноту і своєчасність проведення інвентаризації та встановити правильність її результатів. Ця процедура необхідна для визначення достовірності результатів інвентаризації як аудиторського матеріалу та мінімізації аудиторського ризику.

Протягом періоду перевірки аудитор зосередить увагу на ПДВ при придбанні основних засобів. Аудитор також зверне увагу на процедури, що використовуються для визначення первісної вартості. Первісна вартість придбаних основних засобів визначається пропорційно їх справедливій вартості з урахуванням фактичних витрат на придбання.

Аудиторській перевірці підлягають матеріальні основні засоби, що вибувають. Перевіряються бухгалтерські записи, що відображають процедури отримання дозволів, ліквідації основних засобів, ліквідації, продажу або безоплатної передачі основних засобів компанії.

Ліквідація основних засобів у зв'язку зі зносом або пошкодженням перевіряється шляхом перевірки акта про ліквідацію основних засобів. При цьому необхідно перевірити, чи затверджений акт керівником підприємства і чи відображено бухгалтерією вибуття об'єкта в інвентарній картці обліку основних засобів.

Другий етап – аудит нарахування амортизації основних засобів.

Аудиторській перевірці підлягають такі процедури:

- Застосування норм амортизації до основних засобів компанії відповідно до чинного законодавства; порядок розрахунку амортизації основних засобів;

– застосування прискорених норм амортизації;

– правильність відображення в обліку амортизації основних засобів відповідно до форми власності.

Етап III має на меті перевірку індексації основних засобів. Під час аудиту аналізуються наступні напрямки:

– індексація балансової вартості основних засобів;

– правильність застосування коефіцієнтів індексації;

- порядок відображення результатів індексації основних засобів в системі бухгалтерського обліку;
- порядок відображення результатів переоцінки основних засобів у супровідній документації.

На IV етапі перевіряється порядок відображення в обліку ремонтів основних засобів. Тут особлива увага приділяється перевірці правильності відображення в системі бухгалтерського обліку витрат на ремонт основних засобів.

В ході перевірки аудитор перевіряє, чи включені витрати на поліпшення корисності об'єкта до первісної вартості об'єкта основних засобів. Інші витрати, спрямовані на підтримання об'єкта в придатному для використання стані, слід відносити на витрати. При цьому ремонтні роботи повинні бути документально оформлені на підставі кошторису ремонтних робіт, а запис про проведені ремонтні роботи повинен вестися в інвентарній картці.

V етап – перевірка відповідності, повноти та достовірності даних бухгалтерського обліку основних засобів даним фінансової звітності.

На завершальному етапі аудиту основних засобів перевіряється відповідність первинної документації зведеному обліковому реєстру. В ході аудиту дані інвентарних карток обліку основних засобів звіряються з даними, отриманими з наступних джерел:

- акти приймання-передачі основних засобів;
- акти ліквідації основних засобів;
- журнали-ордери;
- головна книга;
- фінансова звітність підприємства.

Під час перевірки аудитор розглядає можливі відхилення в облікових даних, які можуть вплинути на достовірність показників [58].

Інформація, отримана під час аудиту, документується в робочих документах як частина майбутньої аудиторської документації і слугує для

підтвердження процедур, виконаних аудитором для збору даних, необхідних для формування аудиторської думки. Це полегшує контроль за проведенням аудиту з боку аудитора та керівника аудиторської фірми. Оцінивши достатність зібраної інформації та розмір аудиторського ризику, аудитор може сформулювати відповідний висновок [58].

Сучасна практика аудиту основних засобів дозволяє оцінити збереження, матеріально-технічний стан та ефективність використання основних засобів на підприємствах. Перевірка правильності реєстрації, обліку переміщення, амортизації непридатних основних засобів, нарахування амортизації, переоцінки та правильності проведення індексації основних засобів відповідно до чинного законодавства є основою для забезпечення успішності бізнес-процесів на підприємстві.

Висновки до розділу 1.

Основні засоби в сучасній господарській діяльності становлять матеріальну основу продуктивних сил і визначають економічний потенціал підприємств.

Основні засоби формують основу інвестиційної привабливості підприємств та забезпечують інноваційно-технологічну конкурентоспроможність українських підприємств.

Класифікація основних засобів є важливою складовою бухгалтерського обліку основних засобів. Належним чином обґрунтована класифікація необхідна на практиці при аналітичному та синтетичному обліку, при обліку наявності та руху об'єктів, при нарахуванні амортизації, визначенні суми зносу, а також при проведенні інвентаризації основних засобів.

Важливою складовою обліку основних засобів є порядок визнання та оцінки основних засобів. Дослідження показало, що належна організація обліку основних засобів залежить від обраної підприємством оцінки та методу нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання майбутніх економічних вигод.

Сучасна практика аудиту основних засобів дозволяє оцінити збереження, матеріально-технічний стан та ефективність використання основних засобів на підприємстві. Перевірка правильності реєстрації, обліку руху, списання непридатних основних засобів, нарахування амортизації основних засобів згідно з чинним законодавством, переоцінки та індексації є основою для успішного ведення бізнес-процесів.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ФІЛІЇ «РАХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО»

2.1. Первинний облік основних засобів у Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»

Бухгалтерський облік Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» організовано відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Відповідно до чинного законодавства на підприємстві затверджено Наказ про облікову політику, який визначає принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку. Аналіз Наказу про облікову політику свідчить, що на підприємстві прийнята журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку, яка гарантує накопичення первинних документів у відповідних регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

Графік документообігу, за його наявності, регламентує строки складання, подання та обробки первинних документів.

Графік документообігу компанії чітко визначає наступне.

- перелік документів і терміни їх обробки;
- хто є відповідальним за підготовку документів;
- порядок подання документів для опрацювання;
- строки надходження документів до бухгалтерії;
- терміни обробки документів бухгалтерією;
- кінцевий термін завершення роботи за звітний період, що передує початку підготовки балансу та фінансової звітності.

З метою отримання більш чіткої і точної інформації про діяльність компанії, необхідно провести аналіз господарсько-фінансового стану компанії на основі даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік основних засобів на досліджуваному підприємстві здійснюється відповідно до вимог П(С)БО 7 "Основні засоби".

На кожен об'єкт основних засобів (за деякими винятками) складається первинний документ.

Важливою складовою обліку основних засобів є порядок визнання та оцінки основних засобів, при цьому основна увага приділяється оцінці основних засобів за первісною вартістю та методу оцінки основних засобів.

Основні засоби визнаються в балансі за таких умов:

– існує ймовірність того, що підприємство отримає економічні вигоди від використання об'єкта основних засобів;

– оцінка основного засобу може бути достовірно визначена.

З урахуванням способу надходження, придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Первісна вартість основних засобів розраховується виходячи із витрат:

– робіт, що сплачуються постачальнику (підряднику) основного засобу;

– робіт, що сплачуються підряднику (виконавцю) основного засобу;

– робіт, що сплачуються підряднику (виконавцю) основного засобу;

– державні податки;

– реєстраційні збори та платежі, що здійснюються компанією у зв'язку з придбанням основних засобів (придбанням прав);

– ввізне мито;

– витрати, пов'язані зі страхуванням ризиків на момент поставки основного засобу;

– витрати на збірку, установку і ремонт основного засобу;

– інші витрати, необхідні для введення основного засобу в експлуатацію.

Підприємство може отримати матеріальні основні засоби безоплатно. У таких випадках первісна вартість придбання таких основних засобів дорівнює справедливій вартості основних засобів на дату їх отримання. Первісною вартістю основних засобів, внесених до статутного капіталу як внесок до статутного капіталу, є справедлива вартість, погоджена засновником. Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, понесених

підприємством для збільшення корисності об'єкта основних засобів.

Первинний облік основних засобів забезпечується шляхом складання первинних документів, які фіксують господарські операції підприємства.

Первинні документи на досліджуваному підприємстві складаються за відповідними типовими формами. Вони використовуються для фіксації операцій, пов'язаних з рухом основних засобів. Зведені первинні документи підписуються членом комісії, призначеним наказом керівника підприємства.

Форма ОЗ-1 "Акт приймання-передачі основних засобів" використовується для реєстрації основних засобів, введення їх в експлуатацію та обліку внутрішнього переміщення або передачі іншим організаціям. Один примірник цього акта складається комісією на кожний об'єкт основних засобів. В результаті внутрішнього переміщення складається накладна на внутрішнє переміщення об'єкта основних засобів. Як при внутрішньому переміщенні, так і при передачі іншим суб'єктам, ця накладна складається у двох примірниках і супроводжується наступними документами:

- рішення про передачу основного засобу;
- акт технічного стану об'єкта основних засобів;
- акт інвентаризації.

Якщо основний засіб прийнято, один примірник складається приймальною комісією. Заповнений акт передається до бухгалтерії підприємства разом з доданою технічною документацією. Акт підписується керівником бухгалтерії та представником підприємства.

Загальним актом приймання-передачі основних засобів приймаються до обліку тільки господарський інвентар, обладнання та інструменти, але ці об'єкти повинні бути однотипними, мати однакову вартість і бути прийнятими в одному календарному місяці.

Основні засоби, виготовлені підприємством самостійно, також можуть бути прийняті до обліку за актом приймання-передачі. Якщо основний засіб передається іншому суб'єкту господарювання, акт складається у двох примірниках: один примірник – для суб'єкта господарювання, який передає

основний засіб, а другий – залишається у суб'єкта господарювання, який передає основний засіб.

При ремонті основних засобів підприємства використовують Акт про передачу-приймання об'єктів з ремонту (реконструкції, модернізації) (форма ОЗ-2). Акт підписують працівник підрозділу, що приймає об'єкт основних засобів, та представник організації, що здійснює ремонт (реконструкцію, модернізацію). Заповнений документ передається в бухгалтерію підприємства і завіряється підписами керівника бухгалтерії та фінансового директора підприємства. При цьому в технічному паспорті об'єкта основних засобів обов'язково зазначаються зміни, внесені до його технічних характеристик, які відбулися у зв'язку з капітальним ремонтом (реконструкцією, модернізацією). Якщо послуги з ремонту надаються сторонньою організацією, також складаються два примірники акта, другий з яких передається організації, яка проводила ремонт, реконструкцію або модернізацію.

При списанні основних засобів з балансу застосовується Інструкція про порядок нарахування амортизації будівель, споруд, машин та інших основних засобів.

Якщо будівлі (споруди) підлягають списанню, підприємство складає Акт нарахування амортизації основних засобів (форма ОЗ-3). Якщо машини та обладнання підлягають ліквідації, складається Акт нарахування амортизації транспортних засобів (форма ОЗ-4).

Цей акт складається у двох примірниках комісією, призначеною керівником підприємства (компетентним органом), перший примірник зберігається в бухгалтерії, а другий – у особи, відповідальної за безпечне управління основними засобами. Цей акт є підставою для передачі на склад запасних частин та інших відповідних матеріалів, що залишилися після списання основних засобів.

Якщо за рішенням комісії основний засіб не придатний для використання на підприємстві або не може бути використаний на іншому підприємстві (в організації, установі) і не підлягає ремонту чи модернізації,

основний засіб вважається списаним. Під час виконання своїх обов'язків.

Постійна комісія виконує такі функції:

- переглядає основні засоби, які підлягають списанню;
- виявляє причин, через які основні засоби не відповідають критеріям активів;
- визначає осіб, причетних до неналежного розпорядження основними засобами;
- забезпечує надання рекомендацій щодо належного використання основних засобів;
- визначає можливість передачі (продажу) основного засобу іншому підприємству (організації, установі);
- визначає вартість і придатність для використання складових частин (деталей, матеріалів), які можуть утворитися внаслідок розбирання (ліквідації) основних засобів;
- складає та підписує акти про нарахування амортизації основних засобів підприємства.

В акті нарахування амортизації зазначаються дані, що характеризують об'єкт основних засобів, зокрема:

- рік виготовлення (будівництва) об'єкта;
- дата надходження об'єкта основних засобів на підприємство;
- дата початку експлуатації об'єкта основних засобів;
- первісна (переоцінена) вартість об'єкта (основного засобу);
- сума нарахованої амортизації;
- очікуваний та фактичний строк корисного використання об'єкта основних засобів;
- ремонтні роботи, проведені для підтримання строку корисного використання об'єкта основних засобів;
- причина вибуття основних засобів;
- вартість активу, отримана при ліквідації.

При прийнятті рішення про списання основних засобів Постійна

комісія виходить з того, що активи, класифіковані як основні засоби, не можуть бути відновлені до їх первісного стану або їх відновлення є недоцільним, оскільки вони не можуть бути продані іншим суб'єктом господарювання.

Склад Постійної комісії затверджується наказом Філії «Рахівське лісове дослідне господарство». До повноважень комісії входить вивчення технічного стану об'єкта, що амортизується, виявлення об'єктивних причин зменшення корисності об'єкта, що амортизується, встановлення осіб, причетних до передчасного виходу з експлуатації об'єкта основних засобів, визначення придатності до використання частин (деталей), що амортизуються, та підготовка акта про нарахування амортизації основних засобів.

Основні засоби вибувають з балансу в результаті продажу, безоплатної передачі або іншого вибуття.

Підготовлені Комісією плани амортизації основних засобів відображаються в системі бухгалтерського обліку. Після затвердження посадовими особами (уповноваженими законом) приймається рішення про списання або ліквідацію основних засобів.

Ліквідовані об'єкти (деталі, вузли та інші матеріали, отримані при демонтажі та розбиранні основних засобів) оприбутковуються і зараховуються на відповідні рахунки бухгалтерського обліку.

Таким чином, первинний облік основних засобів на досліджуваному підприємстві ведеться з використанням затверджених типових форм первинної документації, первісна вартість формується відповідно до методу надходження основних засобів, а облік ведеться в розрізі окремих наявних об'єктів.

2.2. Організація аналітичного і синтетичного обліку основних засобів

Аналітичний облік основних засобів ведеться в Філії «Рахівське лісове

дослідне господарство» в розрізі інвентарних об'єктів. Інвентарним об'єктам присвоюється інвентарний номер. Інвентарний номер відображається на об'єкті та відповідні дані вносяться в основну документацію та реєстр основних засобів. Облік основних засобів ведеться за видами, місцями експлуатації та матеріально відповідальними особами.

З метою організації процесу обліку та управління зберіганням основних засобів кожному об'єкту основних засобів присвоюється відповідний інвентарний номер, незалежно від того, чи перебуває він в експлуатації або на зберіганні. Цей номер присвоюється об'єкту на весь період перебування основного засобу у власності підприємства.

Інвентарні номери основних засобів, які вибули або безоплатно передані (продані або ліквідовані), не можуть бути присвоєні новим основним засобам.

Аналітичний облік основних засобів ведеться на інвентарних картках інвентарного обліку бухгалтерії Філії «Рахівське лісове дослідне господарство». Інвентарні картки обліку основних засобів (форма ОЗ-6) ведуться на підприємстві і використовуються для обліку всіх основних засобів, що перебувають в експлуатації (протягом одного календарного місяця), а також для групового обліку однотипних об'єктів, близьких за господарським призначенням, технічними характеристиками та вартістю.

Інвентарні картки ведуться на кожний інвентарний об'єкт (групу основних засобів). Якщо об'єкт основних засобів складається з окремих предметів (об'єктів), які разом становлять одне ціле, до інвентарної картки додається перелік складових частин. Інвентарні картки обліку основних засобів складаються за відповідною класифікаційною групою субрахунків рахунку 10 "Основні засоби". Картка містить таку інформацію:

- технічні характеристики об'єкта основних засобів;
- наявний інвентарний номер;
- сума первісної вартості;
- норма амортизації.

Записи в картку вносяться на підставі даних, наведених у первинній документації та технічному паспорті. У кожний момент часу виготовляється лише один примірник картки. Інвентарні картки обліку основних засобів зберігаються в окремій картотеці в бухгалтерії.

Облік основних засобів на досліджуваних підприємствах ведеться за такими ознаками:

- за місцем експлуатації основного засобу або його місцезнаходженням;
- за матеріально відповідальними особами.

Ведеться інвентарна картка (форма ОЗ-7) обліку основних засобів. Якщо основний засіб вибуває, про це робиться відмітка в інвентарній картці, а інвентарна картка додається до акта на вибуття основного засобу.

Інвентарні картки на основні засоби, що вибули протягом місяця, зберігаються окремо в картотеці. Потім складається картка обліку руху основних засобів (форма ОЗ-8).

Крім того, на кожний об'єкт основних засобів матеріально відповідальна особа веде Інвентарний список основних засобів (форма ОЗ-9). Дані, що містяться в цій формі, аналогічні даним, що містяться в Інвентарній картці обліку основних засобів.

Для узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів у Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» використовується активний рахунок 10 "Основні засоби".

За дебетом цього рахунку відображається надходження основних засобів, як правило, придбаних, а іноді і безоплатно отриманих. Цей рахунок використовується для відображення за первісною вартістю витрат, пов'язаних з поліпшенням корисності об'єкта основних засобів (наприклад, модернізація, реконструкція, модифікація, добудова, дообладнання) та збільшенням майбутніх економічних вигод, очікуваних від використання об'єкта. За цим рахунком також відображається переоцінена вартість основного засобу.

За кредитом цього рахунку відображається вибуття основних засобів у

результаті продажу, безоплатної передачі або часткової ліквідації, а також сума уцінки основних засобів.

У відповідності до робочого Плану рахунків на досліджуваному підприємстві застосовуються субрахунки до рахунку 10 наведені та рис. 2.1.

103	104	105	106
<ul style="list-style-type: none"> • Будинки і споруди 	<ul style="list-style-type: none"> • Машини і обладнання 	<ul style="list-style-type: none"> • Транспортні засоби 	<ul style="list-style-type: none"> • Інструменти, прилади та інвентар

Рис. 2.1 Субрахунки обліку основних засобів на СКП Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»

Класифікація основних засобів здійснюється відповідно до Державного класифікатора України.

Первісна вартість наявних основних засобів відображається на активному рахунку 15 "Капітальні інвестиції".

За дебетом цього рахунку відображаються витрати, понесені підприємством у зв'язку з придбанням (створенням, будівництвом), за кредитом - списання у зв'язку з введенням в експлуатацію (початком експлуатації) відповідного об'єкта.

У чинному Плані рахунків рахунок 15 "Капітальні інвестиції" має такі субрахунки:

- 151 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;
- 152 «Капітальне будівництво».

Інші необоротні матеріальні активи, такі як спеціальні інструменти, електроприлади та оргтехніка, обліковуються на субрахунок 112 "Малоцінні необоротні матеріальні активи".

Відповідно до облікової політики досліджуваного підприємства, до них відносяться предмети зі строком корисного використання більше одного року та встановленим лімітом менше 20 000 грн. Якщо первісна вартість активу є відповідно вищою, то він класифікується на рахунку 10 "Основні засоби".

Бухгалтерський облік на рахунку 10 "Основні засоби" ведеться в визначеному порядку. Дані первинних документів про приймання основних засобів, актів приймання-передачі основних засобів, доданих до них технічних документів, паспортів, а також рахунків-фактур (товарно-транспортних накладних) відображаються в аналітичному, а згодом і в синтетичному обліку підприємства.

На підставі вищезазначених первинних документів об'єкту основних засобів присвоюється інвентарний номер, який реєструється в інвентарній книзі. Потім дані вносяться до інвентарного списку основних засобів призначеної матеріально-відповідальної особи.

На наступному етапі на кожен об'єкт складається інвентарна картка типової форми, яка заноситься до інвентарної картки обліку основних засобів, підготовленої для відповідної класифікаційної групи.

Відповідно до групи основних засобів відкривається картка обліку руху основних засобів, і всі зміни, що відбуваються з групою, фіксуються за певною вартістю.

Дані, внесені в інвентарну картку обліку руху основних засобів, звіряються з даними реєстрів аналітичного обліку.

Основні засоби, що обліковуються на балансі Філії «Рахівське лісове дослідне господарство», були придбані в результаті госпрозрахункових закупівель у постачальників.

Основні бухгалтерські проведення запропоновано в табл. 2.4.

Як свідчить проведене дослідження наявних на підприємстві кореспондентських проведення, можливими є два способи отримання та розрахунку за основні засоби:

- одержання основного засобу, згодом розрахунок;

- розрахунок за вартість основного засобу, тоді лише одержання об'єкту.

Таблиця 2.4

**Відображення в обліку придбання основних засобів за грошові кошти
Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»**

Господрська операція	Дебет	Кредит
1	2	3
Відображено в обліку вартість основних засобів (згідно із договором постачання)	151	63
ПДВ (відображено в обліку)	641	63
Відображено в обліку суму витрат із придбання основного засобу	151	685
ПДВ (відображено в обліку)	641	685
До складу основних засобів віднесено об'єкт	10	151
Постачальнику перераховано передоплату за основний засіб	371	311
ПДВ (включено до складу податкового кредиту)	641	644
Основний засіб надійшов на підприємство	151	631
Розрахунки за податковим кредитом із ПДВ	644	631
Проведено залік із передоплати	631	371
Об'єкт до складу основних засобів зараховано	10	151

На підприємстві основні засоби є отримані без оплати. Наявність такого основного засобу призвело до збільшення додаткового капіталу на суму, що відповідає справедливій вартості безоплатно переданого об'єкта основних засобів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Відображення в системі обліку безоплатно отриманих основних засобів
Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»**

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1. Відображена в облік вартість безоплатно переданих основних засобів	151	424
2. До складу основних засобів зараховано безоплатно отриманий об'єкт	10	151

Основні засоби досліджуваних підприємств вибувають шляхом ліквідації або продажу.

В результаті продажу основного засобу ціна продажу порівнюється з його залишковою вартістю. Це призводить до наступних ситуацій:

- ціна продажу дорівнює залишковій вартості;
- ціна продажу перевищує залишкову вартість;
- ціна продажу менша за залишкову вартість.

Фінансовий результат від такого вибуття об'єкта основних засобів визначається шляхом вирахування ліквідаційної вартості, що виникає в результаті вибуття об'єкта основних засобів, із суми надходжень. При вибутті основних засобів у бухгалтерському обліку визнається збиток від зменшення корисності залежно від причини вибуття. Нижче наведено порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з вибуттям основних засобів. в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Відображення в обліку ліквідації основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Списано знос при ліквідації основного засобу	131	10
Списана залишкова вартість основного засобу	976	10
Відображено в обліку витрати із ліквідації об'єкта:		
– нарахована заробітна плата	976	66
– проведено нарахування до фонду соціального страхування	976	65
Відображено в обліку внаслідок ліквідації об'єкта (вартість матеріалів)	20	746
Віднесено на фінансовий результат підприємства		
– витрати	79	976
– доходи	746	79

Регістри, що призначені для відображення аналітичного обліку основних засобів, що вибули, долучаються до документів, якими були оформлені факти із вибуття основних засобів.

На досліджуваному підприємстві основні засоби вибувають також шляхом продажу. При цьому списується накопичена амортизація та ліквідаційна вартість. Витрати та витрати, пов'язані з продажем, списуються на рахунки, після чого визначається фінансовий результат від операції.

Отже, слід зазначити, що дохід від реалізації цих основних засобів визначається доходом від іншої операційної діяльності, а залишкова (балансова) вартість основних засобів, реалізованих Філією «Рахівське лісове дослідне господарство», відображається у складі інших витрат поточної діяльності, незалежно від способу їх використання.

Таблиця 2.7

Відображення в обліку реалізації основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Відображено в обліку списання нарахованого зносу	131	10
Списано залишкова вартість основного засобу	286	10
Списано собівартість основного засобу	943	286
Відображено витрати з реалізації основного засобу	943	66, 65,23
Відображено в обліку податкове зобов'язання	712	641
Отримано грошові кошти від покупців	311	377
Списано на фінансовий результат на:		
– витрати	79	943
– доходи	712	79

Для узагальнення інформації про нарахування амортизації, капітальних витрат та фінансових інвестицій в основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи та довгострокові фінансові інвестиції, а також про їхній рух у Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» ведеться бухгалтерський облік у формі журналу 4. Записи в

ньому здійснюються на підставі первинних бухгалтерських документів. Тут відображаються операції, пов'язані з прийманням та передачею основних засобів, дії, пов'язані з амортизацією основних засобів, розрахунок амортизації основних засобів та ін. Операції, пов'язані з вибуттям основних засобів, відображаються в розділі 1 четвертої книги, а їх надходження - частково в книгах 1, 2 і 3 та в розділі 2 четвертої книги.

У Головній книзі записується загальна вартість придбання основних засобів (дебетове сальдо за рахунком 10). Необхідні дані з Головної книги переносяться до балансу підприємства.

Документування господарських операцій, пов'язаних з обліком основних засобів на підприємстві, передбачає перенесення облікової інформації, що міститься в первинних документах, регістрах синтетичного та аналітичного обліку і звітності.

Схему обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві наведено на рис. 2. 2.

Рисунок. 2.2 Схему обліку основних засобів

З метою отримання вичерпної інформації щодо ефективного використання основних засобів, виходячи з їх типу та бізнес-процесів на досліджуваному підприємстві ведеться пооб'єктний аналітичний облік, в той час як належний синтетичний облік дає можливість отримувати узагальнені дані.

2.3. Облік амортизації та витрат, пов'язаних з ремонтом та покращенням стану основних засобів

Важливими завданнями в системі організації обліку основних засобів є амортизація та ремонт основних засобів підприємства.

Амортизація – це систематичний розподіл вартості придбання основних засобів, що амортизується, протягом визначеного періоду використання (експлуатації). Амортизація нараховується протягом строку корисного використання об'єкта основних засобів.

Строк корисного використання об'єкта основних засобів визначається з моменту визнання його активом підприємства. Амортизація нараховується щомісяця. Нарахована амортизація визнається шляхом збільшення первісної вартості та зносу основного засобу. Підприємства використовують прямолінійний метод нарахування амортизації, але також можуть обрати метод нарахування амортизації за виробничим методом. Для реалізації цієї можливості необхідно внести зміни до наказу про облікову політику досліджуваних підприємств.

Для відображення суми амортизації в бухгалтерському обліку використовується передбачений контрактом рахунок 13 "Знос основних засобів".

План рахунків також містить субрахунок 131 "Знос основних засобів", на якому узагальнюється інформація про суму зносу основних засобів, що обліковується на рахунку 10 "Основні засоби". На цьому рахунку ведеться облік зносу основних засобів.

Аналітичний облік амортизації на субрахунку 131 "Знос основних засобів" організовується за кожним інвентарним об'єктом за результатами його відображення протягом року в наявній інвентарній картці.

Інформація про нарахування амортизації з дати введення об'єкта основних засобів в експлуатацію необхідна для списання амортизації при вибутті об'єкта основних засобів.

Нарахування амортизації протягом строку корисного використання об'єкта основних засобів фіксується в первинних документах. Списання об'єктів з балансу відображається за дебетом рахунку 131 "Знос основних засобів" і кредитом рахунку 10 "Основні засоби".

Неамортизована частина вартості, що виникає в результаті вибуття об'єктів основних засобів, визнається витратами.

Таблиця 2.8

**Наявна кореспонденція в обліку нарахування зносу (амортизації)
основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»**

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Відображено в обліку нарахування амортизації основних засобів на підприємстві	23	131
Відображено в обліку нарахування амортизації основних засобів (загальногосподарського призначення)	91	131
Відображено в обліку нарахування амортизації основних засобів (використовуються адміністрацією підприємства)	92	131
Відображено в обліку списання зносу основного засобу	131	10
Відображено в обліку списання залишкової вартості основного засобу	286, 976	10

При отриманні основного засобу господарюючий суб'єкт визнає витрати, пов'язані з його утриманням та експлуатацією. Ці витрати розподіляються на:

- поліпшення стану активу з метою продовження строку його корисного використання;
- підвищення продуктивності стандартних заходів основного засобу;
- підтримання основного засобу в робочому стані з метою збереження

або відновлення майбутніх економічних вигод від його використання;

– підтримання об'єкта в робочому стані для одержання або відновлення майбутніх економічних вигод; підтримання об'єкта в робочому стані для одержання або відновлення майбутніх економічних вигод від використання об'єкта основних засобів.

Прикладами витрат щодо поліпшення основних засобів на підприємстві є витрати на модифікацію та вдосконалення машин та обладнання, а також налагодження нових виробничих процесів, які можуть зменшити операційні витрати та підвищити продуктивність.

Філія «Рахівське лісове дослідне господарство» здійснює ремонт основних засобів переважно такими способами:

– власними силами (роботи виконуються власним персоналом без залучення сторонніх послуг для ремонту основних засобів);

– підрядним способом (ремонтні роботи виконуються сторонніми компаніями або підрозділами організації);

– метод внутрішнього підряду (ремонтні роботи виконуються структурним підрозділом компанії).

Витрати на підвищення продуктивності основних засобів є вигідними, оскільки вони забезпечують додаткові економічні вигоди протягом декількох звітних періодів. Ці витрати включаються до балансової вартості існуючих основних засобів.

Витрати, пов'язані з ремонтом і технічним обслуговуванням основних засобів, а також витрати, пов'язані з іншими заходами для підтримання основних засобів у робочому стані, відносяться на витрати по мірі їх виникнення.

Ремонт основних засобів та часткове відновлення окремих компонентів включає такі види ремонту:

– поточний ремонт;

– середній ремонт;

– капітальний ремонт.

Облік витрат, понесених у результаті експлуатації або поліпшення основного засобу, залежить від ступеня впливу на майбутні економічні вигоди, які, як очікується, будуть отримані в результаті використання основного засобу.

Згідно зі стандартом, ремонт не вважається поліпшенням основних засобів, а отже, витрати на ремонт не збільшують балансову вартість активу і відносяться на витрати звітного періоду.

Оскільки ремонт основних засобів здійснюється підрядними організаціями та в економічний спосіб, підставою для проведення ремонту є договір будівельного підряду, в якому зазначається назва об'єкта, що підлягає ремонту, період та умови проведення ремонту, а також порядок оплати вартості ремонту.

Завершення ремонтних робіт оформляється актом приймання-передачі відремонтованого (реконструйованого, модернізованого) приміщення.

Приймання робіт з ремонту (модернізації, реконструкції) оформляється актом приймання-передачі реконструйованих, відремонтованих або модернізованих основних засобів.

Після завершення ремонту бухгалтерія підприємства вносить дату проведення ремонту та суму витрат в інвентарну картку обліку відремонтованого об'єкта основних засобів.

Витрати на поліпшення з метою отримання майбутніх економічних вигод, очікуваних від експлуатації об'єкта основних засобів, визнаються капітальними інвестиціями за умови, що балансова вартість об'єкта не перевищує суму його очікуваного відшкодування.

Сума очікуваного відшкодування – це вартість реалізації активу або теперішня вартість майбутніх грошових потоків, очікуваних від його використання, включаючи ліквідаційну вартість.

Основні засоби, що використовуються безперервно, також підлягають капітальному ремонту.

Капітальний ремонт основних засобів проводиться з метою підвищення їх ефективності та продовження строку корисного використання. Капітальний

ремонт проводиться на підприємствах для загальної реконструкції або повного відновлення об'єкта.

Витрати на капітальний ремонт основних засобів визнаються витратами звітного періоду. Ці витрати також можуть бути визнані як капітальні інвестиції. Витрати на ремонт визнаються як капітальні інвестиції, якщо ціна придбання активу відображає зобов'язання підприємства здійснити майбутні витрати для приведення активу в робочий стан.

Витрати, пов'язані з поліпшенням основних засобів, визнаються капітальними інвестиціями, якщо це покращує очікуваний строк корисного використання активу або якість продукції (послуг), що виробляється (надається).

Періодичні ремонти проводяться для підтримання основних засобів у належному стані. Такі витрати є постійними витратами і, як правило, невеликі.

Витрати на підтримання активів у робочому стані включаються до складу витрат звітного періоду. Порядок визнання витрат, пов'язаних з ремонтом, наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Відображення в обліку поліпшення основних засобів на Філії «Рахівське лісове дослідне господарство»

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Облік реконструкції підрядним способом		
Відображено в обліку послуги підрядчика	15	63
Відображено податковий кредит із ПДВ	641	63
Відображено оплату рахунка підрядчика	63	311
Відображення в обліку передоплати		
1	2	3
Перераховано аванс підрядчику	371	311
Відображено в обліку податковий кредит із ПДВ	641	644
Відображені в обліку послуги підрядчика	15	63
Відображено податковий кредит із ПДВ	644	63

Списано аванс	63	371
Відображено в обліку витрати із поліпшення основних засобів	15	20, 66, 13, 91, 372
Капіталізація витрат, які включаються до вартості основних засобів	10	15
Відображення в обліку витрат на підтримання основних засобів у робочому стані		
Витрати здійснені підрядним способом	941, 93, 92, 91, 23, 24	63
Відображено в обліку податковий кредит із ПДВ	641	63
Оплата рахунка підрядчика	63	311

Згідно з дослідженням, з метою підвищення ефективності та продовження терміну корисного використання своїх основних засобів, Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» проводить поточні та капітальні ремонти, а також амортизує свої основні засоби за прямолінійним методом.

Висновки до розділу 2.

Бухгалтерський облік на досліджуваному підприємстві організовано відповідно до чинного законодавства. На підприємстві затверджено Наказ про облікову політику, який визначає принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку. Відповідно до аналізу наказу, підприємство використовує журнально-ордерну форму обліку та забезпечує накопичення первинних документів у відповідних регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

Первинний облік основних засобів в Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» ведеться з використанням затверджених типових форм первинної документації, первісні витрати формуються за методом надходження основних засобів, а облік ведеться в розрізі окремих наявних об'єктів.

На досліджуваному підприємстві облік ведеться за видами основних засобів та процесами, що здійснюються в господарському процесі, з метою отримання

вичерпної інформації для ефективного використання основних засобів, а належне ведення синтетичного обліку дає можливість отримати узагальнені дані.

За результатами дослідження, з метою підвищення ефективності та подовження терміну корисного використання основних засобів Філія «Рахівське лісове дослідне господарство» проводить поточні та капітальні ремонти, а також використовує прямолінійний метод нарахування амортизації основних засобів.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ФІЛІЇ «РАХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ДОСЛІДНЕ ГОСПОДАРСТВО»

3.1 Шляхи удосконалення організації обліку на підприємстві

Недоліки в системі бухгалтерського обліку спричиняють низку труднощів, включаючи своєчасне надання звітних даних та іншої інформації, створення певних припущень щодо нецільового використання критично важливих активів та збільшення витрат на утримання бухгалтерського персоналу.

Бухгалтерські завдання, пов'язані з розробкою оптимальної облікової політики, є важливою складовою системи бухгалтерського обліку компанії. Облікова політика – це сукупність методів і процедур, що обираються підприємством для ведення бухгалтерського обліку з метою дотримання встановлених законодавством принципів ведення бухгалтерського обліку та забезпечення достовірної інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Вона ґрунтується на принципі повноти облікових даних.

Облікова політика є основою системи бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання. Вона визначає права та обов'язки системи бухгалтерського обліку щодо формування інформаційних потоків.

Відсутність документа, що регламентує облікову політику, ускладнює організацію бухгалтерського обліку на підприємстві.

П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" визначає, що підприємство повинно самостійно:

- визначити свою облікову політику;
- запровадити форму організації бухгалтерського обліку;
- розробити систему управлінського обліку;
- розробити форму внутрішньогосподарського обліку;
- затвердити правила документообігу; т

– запровадити окремий баланс для філій (представництв).

Зміни в обліковій політиці регулюються П(С)БО № 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах". Однак цей національний стандарт не розкриває методики відображення змін і має загальний характер.

Облікова політика підприємства зазвичай має форму розпорядчого документа. Працівник бухгалтерії готує проект наказу, включаючи додатки та розрахунки, і подає його на затвердження керівництву компанії. Наказ набуває юридичної сили і стає обов'язковим до виконання з дати його підписання власниками компанії.

Визначення мети облікової політики Що стосується фінансового обліку, то вона роз'яснює правильну інтерпретацію показників фінансової звітності та особливості відображення в ній результатів внутрішньогосподарських операцій. Показники фінансової звітності впливають на обрані суб'єктом господарювання методи (процедури) бухгалтерського обліку. Облікова політика призначена для розкриття методів, а не для організації техніки бухгалтерського обліку.

Отже, завдання облікової політики полягають у наступному:

- вибір методів бухгалтерського обліку;
- забезпечення управлінської ефективності всіх облікових процесів;
- інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень; т
- оцінка впливу прийнятої системи бухгалтерського обліку на фінансові результати;
- вибір найбільш прийнятної системи управління всіма бізнес-процесами для досягнення поставлених цілей.

Керівники бухгалтерських служб підприємств можуть формально підходити до формування облікової політики. Така позиція не є виправданою, оскільки не дає можливості сформувати ефективну систему бухгалтерського обліку як основоположного елемента управління бізнесом. Це стосується і досліджуваного підприємства.

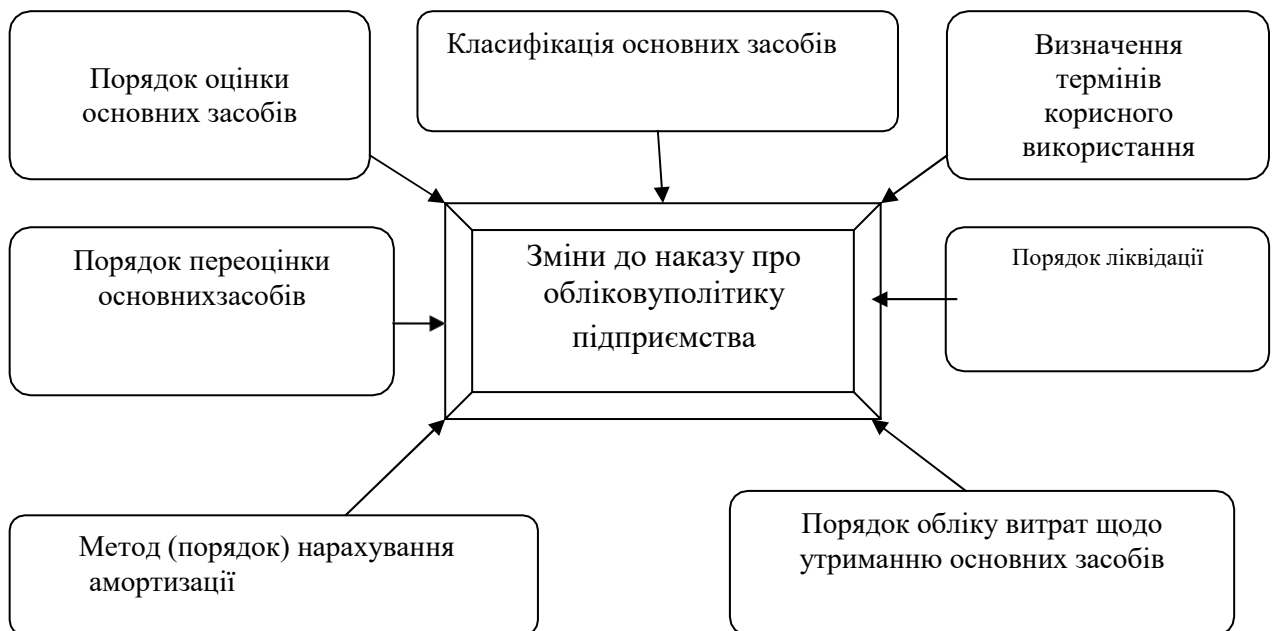
Аналіз наказу підприємства про облікову політику свідчить про те, що

основними недоліками є наступні:

- відсутність належної структури формування;
- непослідовне викладення основних положень;
- часткове розкриття елементів облікової політики.

Така ситуація негативно впливає на організацію системи бухгалтерського обліку. Застосування елементів облікової політики без урахування наявного обґрунтування, що, в свою чергу, негативно впливає на підготовку обліково-економічної інформації.

На рис. 3.1. наведено основні положення, що стосуються облікової політики щодо основних засобів.

Рис. 3.1 Основні положення обліку основних засобів

Ці елементи облікової політики щодо основних засобів слід розглянути, щоб окреслити методика формування обліково-економічної інформації в діючій системі бухгалтерського обліку.

Витяг з Наказу про облікову політику щодо основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» наведено у Додатку А.

Дослідження показало, що графік документообігу відсутній. Такий графік дозволив би впорядкувати рух документів, визначити оптимальну кількість підрозділів та виконавців для проходження ключових документів та

встановити терміни зберігання документів у підрозділах.

Графік має бути затверджений керівником компанії. Графік може мати форму схем або переліків завдань, пов'язаних зі створенням, перевіркою та опрацюванням документів підрозділами підприємства та виконавцями, а також встановлювати взаємозв'язки та терміни виконання.

Переваги використання графіку очевидні:

- визначаються терміни створення, подання та обробки первинних документів;
- визначається перелік документів;
- встановлюються строки руху та обробки документів;
- визначаються особи, відповідальні за створення документів та порядок їх передачі;
- визначаються терміни отримання документів;
- встановлюється час на обробку документів в бухгалтерії.

Використання графіків документообігу допомагає поліпшити організацію роботи на підприємствах, забезпечує посилення контрольних функцій в системі бухгалтерського обліку та підвищує швидкість автоматизації облікових завдань.

Для покращення організації бухгалтерського обліку для досліджуваному підприємстві пропонується графік документообігу (Додаток Б).

Він містить інформацію про основні документи, необхідні для обліку основних засобів, що використовуються на підприємстві:

- номер відповідної форми;
- назва документа;
- призначення документа;
- дата документа;
- посадова особа, яка підготувала документ;
- посадова особа, яка підписала документ;
- кінцевий термін подання документа;
- особа, відповідальна за прийняття документа.

Графік пропонується скласти з урахуванням особливостей здійснення господарських операцій на підприємстві, а також структури підприємства та наявних засобів обліку.

Розкриття інформації, необхідної для обліку основних засобів, в Наказі про облікову політику Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» значно впорядкує обліковий процес на підприємстві та зробить облік системним, цілеспрямованим та ефективним. Запропонований графік документообігу полегшить організацію облікових робіт та посилить контрольні функції в системі бухгалтерського обліку.

3.2. Напрямки удосконалення оцінки основних засобів

Належна організація обліку основних засобів забезпечується шляхом ідентифікації об'єктів основних засобів. П(С)БО 7 дозволяє відокремлювати окремі об'єкти основних засобів як окремі об'єкти обліку лише у випадку, якщо вони мають різні строки корисного використання.

На практиці Філія «Рахівське лісове дослідне господарство» не використовувало цю процедуру і це має наслідки:

- віднесення об'єктів до класифікаційних груп є умовним;
- рівень контролю за збереженням майна підприємства є неналежним;
- надходження (вибуття) окремих компонентів основних засобів обліковується як ремонт;
- відсутня достовірна інформація про ступінь зносу основних засобів.

Оцінка основних засобів має вирішальне значення для комплексної оцінки розміру, складу, структури, зносу та показників ефективності використання основних засобів підприємства.

У сучасних умовах господарювання, відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку, ринкова вартість визначається як сума, що обмінюється на активи або сплачується за зобов'язання в результаті операцій між зацікавленими сторонами, здійснених на загальних підставах.

Не існує єдиного тлумачення поняття "ліквідаційна вартість", що

ґрунтується на методах оцінки майна.

Ліквідаційна вартість ототожнюється з ціною продажу основних засобів, які можуть бути використані в надзвичайних ситуаціях.

Це призводить до порушень ринкових умов, зокрема таких:

- необхідність продати основний засіб;
- обмеженість терміну продажу основного засобу.

Ліквідаційну вартість можна розрахувати за наступною формулою:

$$Л = ((М \times Ц) - В) \times (I/100)^n \quad (3.1)$$

де, Л – ліквідаційна вартість;

М – кількість отриманих матеріальних цінностей (внаслідок ліквідації);

Ц – ціна за одиницю отриманих від ліквідації матеріальних цінностей;

В – витрати, що виникли у результаті ліквідації;

I – середній річний індекс споживчих цін;

n – кількість років корисного використання основного засобу.

Індекси споживчих цін можна використовувати як прогнозне або як середнє значення за останні кілька років. За високого рівня інфляції може виникнути ситуація, коли розрахункова ліквідаційна вартість перевищує первісну вартість. Тому недоцільно прирівнювати ліквідаційну вартість до вартості придбання при розрахунку амортизації основних засобів.

Ми вважаємо за доцільне змінити визначення ліквідаційної вартості. Ліквідаційна вартість – це теперішня вартість коштів або інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) об'єкта основних засобів наприкінці строку його корисного використання, за вирахуванням витрат, пов'язаних з реалізацією (ліквідацією) об'єкта основних засобів.

Ліквідаційну вартість слід обліковувати на рахунках 103, 104 та 105 і розраховувати для об'єктів, які мають у своїй структурі значні однорідні

елементи.

Враховуючи метод переоцінки основних засобів, що використовується в бухгалтерському обліку, переоцінена сума ліквідаційної вартості зменшується при нарахуванні амортизації, тоді як сума додаткового капіталу вважається незмінною.

Це призводить до того, що ліквідація зношених основних засобів збільшує прибуток підприємства. Одночасно з нарахуванням амортизації сума надлишкового капіталу повинна бути зменшена на суму амортизації, отриманої в результаті переоцінки залишкової вартості.

Цей метод дозволяє визнавати амортизацію переоціненої вартості як дохід і забезпечує дотримання принципу відповідності доходів і витрат. Якщо ці об'єкти обліку не застосовуються, то амортизація переоціненої вартості об'єкта основних засобів не впливає на фінансовий результат.

На основі проведеного дослідження компанія повинна провести оцінку основних засобів, яка дозволить визначити справедливую вартість будівель і споруд.

Балансова вартість основних засобів повинна бути переглянута шляхом визначення співвідношення між справедливою вартістю основних засобів та їх балансовою вартістю.

Справедливу вартість основних засобів слід визначати на основі інформації, наданої суб'єктом господарювання, який продає ці активи. Знос розраховується на дату оцінки на основі співвідношення амортизації вартості придбання до справедливої вартості.

Справедлива вартість деяких необоротних активів може бути визначена шляхом проведення їх оцінки уповноваженим стороннім експертом.

Справедлива вартість будівель (споруд) визначається експертом, який має ліцензію на проведення оцінки. У більшості випадків справедлива вартість основних засобів для цілей бухгалтерського обліку дорівнює ринковій вартості.

Відповідальність за об'єктивне визначення справедливої вартості необоротних активів підприємства покладається на керівництво.

За результатами перевірки відповідності залишкової вартості основних

засобів справедливій вартості пропонується скласти довідку про відповідність залишкової вартості основних засобів (нематеріальних активів) справедливій вартості.

Однак на сьогодні існують дві первісні вартості: облікова та ринкова. Облікова вартість формується підприємством, яке продає основний засіб, а ринкова – це контрактна ціна, за якою основний засіб купується або продається.

Інформацію про ринкову вартість матеріальних основних засобів можна отримати із періодичних видань та веб-сайтів.

Основні засоби, що знаходяться на балансі, можуть мати знос, що ускладнює визначення їхньої ринкової вартості. Тому рекомендується використовувати методи, що застосовуються на практиці професійними оцінювачами.

Відповідно до чинного законодавства, підприємство переоцінює основні засоби, якщо залишкова вартість активу суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.

Переоцінка основних засобів – це переоцінка всієї групи основних засобів, до якої належить об'єкт, що переоцінюється.

Переоцінка здійснюється в наступному порядку:

- проведення інвентаризації;
- підготовка звіту про переоцінку;
- ведення інформаційної бази про переоцінені об'єкти бухгалтерією;
- визначення справедливої вартості переоцінених об'єктів оціночною комісією;
- відповідне відображення в бухгалтерському обліку бухгалтерією.

Схему розрахунку переоцінки об'єкту наведено на рис. 3.2

Рис. 3.2 Порядок переоцінки основних засобів

Доцільно проводити переоцінку основних засобів на регулярній основі, щоб їх залишкова вартість відповідала справедливій вартості на дату балансу.

Таким чином, запропоновані заходи підвищать ефективність використання основних засобів та матимуть позитивний вплив на їх облік.

3.3. Удосконалення методики проведення внутрішнього аудиту основних засобів

Для прийняття правильних рішень щодо управління основними засобами необхідна своєчасна, достатня та достовірна інформація. За відсутності такої інформації будуть формуватися дані, що спотворюють інформацію про фінансово-майновий стан досліджуваного підприємства.

Адекватна облікова інформація забезпечує формування загальної концепції ефективного управління основними засобами. Перевірка достовірності такої інформації підтверджується аудиторськими перевітками.

Ринкові відносини висувають мінливі вимоги до існуючих систем бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту основних засобів. Обсяг робіт, що стоять перед аудиторами, буде розширюватися.

Організація сучасного обліку повинна бути спрямована на внутрішньогосподарський рівень контролю за ефективною експлуатацією основних засобів. Керівництво несе все більшу персональну відповідальність за використання основних засобів.

Облікові системи в сучасних реаліях повинні відображати поточні зміни у складі та структурі основних засобів. В існуючі системи бухгалтерського обліку повинні бути введені аналітичні якісні показники.

Досягнення вищезазначених умов можливе через запровадження внутрішнього аудиту. Галузеві особливості підприємств з різними формами власності, часті зміни в податковому обліку та складна організаційна структура суб'єктів господарювання вимагають удосконалення існуючої практики внутрішнього аудиту, здатної захистити інтереси держави та власників бізнесу.

Доцільність запровадження внутрішнього аудиту на підприємствах обґрунтовується тим, що внутрішній аудит в кінцевому підсумку запобігає недобросовісним і незаконним діям та неефективним управлінським рішенням.

Функція внутрішнього аудиту зосереджена на виконанні низки процедур, спрямованих на перевірку операцій компанії, їх оцінку та контроль за відображенням в системі бухгалтерського обліку.

Основна місія внутрішнього аудиту полягає в систематичному контролі за оптимальним функціонуванням структурних підрозділів фінансової установи та належною поведінкою відповідальних осіб у макросередовищі. Можна сказати, що внутрішній аудит працює у "внутрішньому полі" компанії.

Внутрішній аудит виконує наступні функції:

- контроль за функціонуванням та організацією системи бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання;
- внутрішній контроль.

Служба внутрішнього аудиту створена для постійного моніторингу та контролю за функціонуванням існуючих систем. Служба внутрішнього аудиту надає рекомендації щодо:

- дослідження фінансової та операційної інформації;
- управління грошовими потоками;
- підготовка планів підвищення ефективності діяльності підприємства;
- контроль за дотриманням законодавства всіма підрозділами;
- покращення взаємодії всередині господарюючого суб'єкта.

Функція внутрішнього аудиту забезпечує вдосконалення системи контролю в компанії, відіграє захисну роль щодо збереження активів та отримує інформацію про стан і наявність майна власника.

Вищезазначені функції внутрішнього аудиту дозволяють визначити сферу його діяльності. Вона полягає у дослідженні економічних, організаційних та інформаційних засад діяльності підприємства з метою виявлення відхилень та підвищення ефективності системи управління.

Предмет внутрішнього аудиту широко варіюється, виходячи з особливостей підприємства та вимог керівництва (власників).

Безперервна та ефективна робота служби внутрішнього аудиту дозволяє зовнішнім аудиторам скоротити час, необхідний для виконання своєї роботи, та зменшити обсяг аудиторських процедур.

Рекомендується організувати систематичний внутрішній аудит для підвищення ефективності системи обліку основних засобів та фінансової звітності на досліджуваному підприємстві. До такого аудиту повинні залучатися фахівці з бухгалтерського обліку та контролю, які працюють на підприємстві.

Завдання внутрішнього аудиту основних засобів:

- дослідження стану та наявності основних засобів;
- особливості відображення основних засобів в системах бухгалтерського та податкового обліку;
- процедури внутрішнього контролю та аналізу основних засобів;
- організація та мотивація праці працівників в процесі експлуатації основних засобів тощо.

До основних цілей внутрішнього аудиту основних засобів підприємства належать:

- перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку;
- визначення достовірності фінансової звітності та діючої системи бухгалтерського обліку;
- аналіз господарської діяльності в частині використання основних засобів;
- управлінське консультування;
- комплексна перевірка дотримання існуючих процедур, правил і наказів;
- контроль повноти та достовірності інформації про рух основних засобів;
- оцінка ефективності діяльності.

У процесі вивчення сучасної міжнародної та вітчизняної практики і наукової літератури авторами визначено основні методи та прийоми проведення внутрішнього аудиту основних засобів суб'єктів господарювання: інспектування, спостереження, дослідження, перевірка, верифікація, аналітичний огляд тощо.

Для досліджуваного суб'єкта господарювання запропоновано наступну програму внутрішнього аудиту основних засобів.

Програма внутрішньої аудиторської перевірки основних засобів наведена у табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Програма внутрішньої аудиторської перевірки основних засобів

Етапи внутрішнього аудиту	Завдання внутрішнього аудиту основних засобів	Аудиторські процедури	Докази аудитора
1. Підготовчий етап	<ol style="list-style-type: none"> Оцінка діючої системи контролю. Оцінка системи обліку основних засобів. Визначення аудиторського ризику. Планування аудиту основних засобів. 	1. Дослідження матеріалів попередніх аудиторських та внутрішніх перевірок.	Звіт перевірки; інвентаризаційні картки; дані синтетичного, аналітичного обліку.
2. Початковий етап	1. Оцінка достовірності результатів інвентаризації основних засобів	<ol style="list-style-type: none"> Спостереження за процесом інвентаризації основних засобів. Вибіркова перевірка результатів інвентаризації. 	Матеріали інвентаризації, облікові записи.
3. Основний етап	<ol style="list-style-type: none"> Контроль за оцінкою основних засобів, Перевірка достовірності облікових записів. Перевірка правильності нарахування зносу. Перевірка відображення витрат із ремонту основних засобів. 	<ol style="list-style-type: none"> Співставлення даних інвентаризації та даних обліку. Арифметичні підрахунки. 	Акти інвентаризації, наявна первинна документація, облікові регістри обліку, Баланс.
4. Завершальний етап	Складання звіту внутрішнього аудиторського	<ol style="list-style-type: none"> Систематизація отриманої інформації про основні засоби; Обґрунтування даних отриманих в результаті аудиту. Аналіз даних аудиторської перевірки. Складання звіту внутрішнього аудиту. 	Робоча документація аудитора на всіх етапах перевірки.

Запропонована програма поділена на чотири етапи: підготовчий, початковий, основний та заключний. Кожна фаза відповідає певній меті та завданню аудиту основних засобів.

Аудит проводиться шляхом складання переліку аудиторських доказів, наданих підприємством. Цей перелік включає набір відповідних документів, починаючи від статуту компанії і закінчуючи фінансовою звітністю, а також робочі документи з попередніх аудитів. Таким чином, кожен етап аудиту є тривалим і трудомістким, але в той же час включає перелік відповідальних осіб та строки виконання.

Запропонована реалізація внутрішнього аудиту основних засобів враховує технічні аспекти сучасного бізнес-середовища. Методичні процедури внутрішнього аудиту основних засобів запропоновано відповідно до організаційних принципів аудиту та існуючих проблем у контрольній діяльності підприємства.

Однак, застосовуючи внутрішній аудит основних засобів в системі контрольної діяльності, необхідно пам'ятати, що внутрішній аудит основних засобів не повинен стати новим контрольним навантаженням для існуючої системи бухгалтерського контролю, а повинен забезпечити збереження основних засобів та ефективне виконання контрольних функцій. Важливим питанням залишається професійний рівень внутрішніх аудиторів та їх незалежність у процесі проведення перевірок.

На основі проведеного дослідження ми виокремили ключові сфери, в яких найчастіше трапляються помилки при проведенні аудиту основних засобів, та визначили методичні підходи, що дозволяють їх виявити, а також пропозиції щодо їх попередження.

При проведенні внутрішнього аудиту основних засобів та ефективності їх використання варто застосовувати методи економічного аналізу, які допомагають оцінити стан основних засобів та виявити фактори, що забезпечують ефективне управління ними.

Внутрішній аудитор, який знає, як запобігти помилкам і шахрайству,

може визначити небезпеку певних операцій, може усунути недоліки та усунути слабкі місця в системі управління, може значно посилити існуючу систему управління компанії.

Загалом, сфера застосування внутрішнього аудиту подібна до поточної практики зовнішнього аудиту, що може заощадити ресурси компанії. Внутрішній аудит включає в свій арсенал попередній контроль і претендує на роль запобіжного заходу системи управління підприємством.

Згідно з проведеним дослідженням, внутрішній аудит Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» сприяє якісному покращенню організації обліку основних засобів.

Висновки до розділу 3.

Недоліки в системі бухгалтерського обліку спричиняють низку труднощів, включаючи затримки у поданні звітних даних, створення певних припущень щодо зловживань критично важливими активами та збільшення витрат на утримання бухгалтерського персоналу. Облікові завдання, пов'язані з розробкою оптимальної облікової політики, є важливою складовою системи бухгалтерського обліку компанії. В її основі лежить принцип достовірності облікових даних.

Облікова політика є основою системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Вона визначає права та обов'язки облікової системи щодо формування інформаційних потоків. Відсутність документа, що регламентує облікову політику, ускладнює організацію бухгалтерського обліку на підприємстві.

Аналіз положень про облікову політику підприємства виявив, що основними недоліками є відсутність належної структури формування, непослідовне викладення основних положень та часткове розкриття елементів облікової політики. Запропоновано доповнити основні положення, що стосуються облікового відображення основних засобів, шляхом включення в наказ про облікову політику, що досліджується.

Дослідження виявило відсутність графіка документообігу. Такий графік можна було б використати для раціоналізації руху документів, визначення оптимальної кількості підрозділів та виконавців для обробки основних документів та встановлення термінів зберігання документів у підрозділах. Використання запропонованого графіку документообігу полегшить організацію облікових робіт та посилить контрольну функцію системи бухгалтерського обліку.

Запропоновано проводити переоцінку основних засобів на регулярній основі для забезпечення відповідності залишкової вартості основних засобів їх справедливій вартості на дату балансу.

Запровадження внутрішнього аудиту на підприємствах дозволить удосконалити систему управління на підприємстві, відіграватиме захисну роль щодо збереження активів та отримання інформації про стан і наявність майна власника.

Запропонована нами реалізація внутрішнього аудиту основних засобів враховує виробничо-технологічні аспекти діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Відповідно до організаційних засад аудиту та існуючих проблем в управлінській діяльності підприємства нами запропоновано методичний порядок проведення внутрішнього аудиту основних засобів.

Запропонована програма аудиту складається з чотирьох етапів: підготовчий етап, початковий етап, основний етап та заключний етап. Кожен етап відповідає певній меті та завданню аудиту основних засобів.

Однак, впроваджуючи внутрішній аудит основних засобів в систему управління, необхідно пам'ятати, що аудит не повинен стати новим адміністративним навантаженням на існуючу систему управління бухгалтерським обліком і що він повинен забезпечити збереження та ефективне управління основними засобами. Важливими питаннями залишаються професійний рівень внутрішніх аудиторів та їхня незалежність у процесі аудиту.

Для підвищення ефективності системи обліку основних засобів на досліджуваних підприємствах рекомендується проводити систематичні внутрішні аудити. До аудиту повинні залучатися фахівці з бухгалтерського обліку та контролю, які працюють на підприємстві; проведення внутрішнього аудиту Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» сприяло б якісному покращенню організації обліку основних засобів.

ВИСНОВКИ

Основні засоби в економічній системі становлять матеріальну основу продуктивних сил і визначають економічний потенціал підприємств. Основні засоби формують основу інвестиційної привабливості підприємств та забезпечують інноваційну та технологічну конкурентоспроможність українських підприємств.

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби повинні бути класифіковані. Правильна класифікація є практичною необхідністю для аналітичного та всебічного обліку, обліку наявності та руху об'єктів, нарахування амортизації, визначення суми зносу та амортизаційних відрахувань, а також для проведення інвентаризації основних засобів.

Важливою складовою обліку основних засобів є порядок визнання та оцінки основних засобів. Дослідження показало, що належна організація обліку основних засобів залежить від обраної підприємством оцінки та методу нарахування амортизації основних засобів з урахуванням умов отримання майбутніх економічних вигод.

Сучасна практика аудиту основних засобів дозволяє оцінити збереження, матеріально-технічний стан та ефективність використання основних засобів на підприємстві. Перевірка правильності оформлення, обліку передачі та амортизації непридатних основних засобів, правильності нарахування амортизації та переоцінки, а також індексації основних засобів відповідно до чинного законодавства є основою для успішного ведення бізнес-процесів.

Бухгалтерський облік на досліджуваних підприємствах організований відповідно до чинного законодавства. На підприємстві затверджено Наказ про облікову політику, який визначає принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку. Згідно з аналізом наказу, на підприємстві прийнята журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку, яка забезпечує накопичення первинних документів у відповідних регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

Первинний облік основних засобів у Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» здійснюється із застосуванням затверджених типових форм первинної документації, первісна вартість формується відповідно до методу надходження основних засобів, а облік ведеться в розрізі окремих наявних об'єктів.

На досліджуваному підприємстві пооб'єктний облік ведеться з метою отримання вичерпної інформації, виходячи з виду основних засобів та процесів, що здійснюються в господарському процесі для їх ефективного використання, а належне ведення синтетичного обліку дає можливість отримати узагальнені дані.

За результатами дослідження, з метою підвищення ефективності та подовження терміну корисного використання основних засобів Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» проводить поточні та капітальні ремонти, а також застосовує прямолінійний метод нарахування амортизації основних засобів.

Недоліки в системі бухгалтерського обліку спричиняють низку труднощів, включаючи затримки у поданні звітних даних, створення певних припущень щодо нецільового використання критично важливих активів та збільшення витрат на утримання бухгалтерів. Бухгалтерські завдання, пов'язані з розробкою оптимальної облікової політики, є важливою складовою системи бухгалтерського обліку компанії. В її основі лежить принцип достовірності облікових даних.

Облікова політика є основою системи бухгалтерського обліку компанії. Вона визначає права та обов'язки облікової системи щодо формування інформаційних потоків. Відсутність документа, що регламентує облікову політику, ускладнює організацію бухгалтерського обліку на підприємстві.

Аналіз положень про облікову політику підприємства показав, що основними недоліками є відсутність належної структури формування, непослідовне викладення основних положень та часткове розкриття елементів облікової політики. У дослідженні запропоновано доповнити

основні положення, що стосуються обліку основних засобів, конкретизувавши їх у наказі про облікову політику, що досліджується. Дослідження показало, що графіку документообігу не існує. Його можна було б використати для раціоналізації руху документів, визначення оптимальної кількості підрозділів та виконавців для опрацювання ключових документів, а також встановлення термінів зберігання документів у підрозділах. Використання запропонованого графіку документообігу полегшить організацію облікових робіт та посилить контрольні функції в системі бухгалтерського обліку.

Запропоновано проводити переоцінку основних засобів на регулярній основі для забезпечення відповідності залишкової вартості основних засобів їх справедливій вартості на дату балансу.

Запровадження внутрішнього аудиту на підприємствах забезпечує удосконалення системи контролю всередині підприємства, відіграє захисну роль щодо збереження активів та отримання інформації про стан і наявність майна власника.

Запропонована нами організація внутрішнього аудиту основних засобів враховує виробничо-технологічні аспекти діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. Відповідно до організаційних засад аудиту та існуючих проблем в управлінській діяльності підприємств нами запропоновано методичний порядок проведення внутрішнього аудиту основних засобів.

Запропонована програма аудиту складається з чотирьох етапів: підготовчий етап, початковий етап, основний етап та заключний етап. Кожен етап відповідає певній меті та завданню аудиту основних засобів.

Однак, впроваджуючи внутрішній аудит основних засобів в систему управління, необхідно пам'ятати, що аудит не повинен стати новим адміністративним навантаженням на існуючу систему управління бухгалтерським обліком і що він повинен забезпечити збереження та ефективне управління основними засобами. Важливими питаннями

залишаються професійний рівень внутрішніх аудиторів та їхня незалежність у процесі аудиту.

Для підвищення ефективності системи обліку основних засобів на досліджуваних підприємствах рекомендується проводити систематичні внутрішні аудити. До аудиту повинні залучатися фахівці з бухгалтерського обліку та контролю, які працюють на підприємстві; проведення внутрішнього аудиту Філії «Рахівське лісове дослідне господарство» сприяло б якісному покращенню організації обліку основних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белоусов, А. Удосконалення документального оформлення операцій з основними засобами в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби». Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 3. С. 49-57.
2. Бурденко І. М., Гольцова С. М., Макаренко І. О., Савченко Т. Г., Серпенінова Ю. С. Основи бухгалтерського обліку: навч. пос. Суми, 2016. 349 с.
3. Буряковский В. В., Кармазин В. Я., Каламбет С. В. Финансы предприятий : учеб. пособие. Дніпропетровск: Пороги, 2001. 245 с
4. Бутинець, Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир : ПП «Рута», 2002. 591 с.
5. Бутинець, Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для спеціальності «облік і аудит» вищих навчальних закладів. Житомир : ПП "Рута", 2003. 726 с.
6. Воробієнко, А. Інвентаризація основних засобів. Все про бухгалтерський облік. 2021. № 107. С. 17-33
7. Геднарчук Б. Основний засіб чи ні: хто визначає? Дебет–Кредит. 2007. № 21. URL : <http://www.dtkk.com.ua/show/1bid03101.html>
8. Голов, С. Ф. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 : навч. посіб. К., 2000. 1272 с.
9. Горицька, Н. Порядок використання чинних з 01.07.2000 р. методів нарахування амортизації згідно з П(С)БО 7 та порівняння його з існуючою міжнародною практикою. Дебет-Кредит. 2000. №25. С. 10-25
10. Десятнюк, О.М. Деякі аспекти впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах електротехнічної промисловості. Придніпровський науковий вісник. 2007. № 41 (108). с.54-56.
11. Доценко, В. В. Облік основних засобів та шляхи його удосконалення. Регіональні перспективи. 2000. № 1. С.29-32
12. Дорош Н.І. Аудит: методика і організація : підручник К.: Т-во «Знання»,

- КОО, 2001. 402с.
13. Дроздова, Т. Надходження основних засобів на підприємство. Все про бухгалтерський облік. 2006. № 31. С. 8-21;
  14. Житний, П. Організаційні аспекти формування облікової політики в умовах глобалізації. Становлення облікової політики в Україні: Тези доп. Всеукр. наук, конф. 18-19 травня 2007 р. Тернопіль: Економ, думка, 2007. С. 94-96.
  15. Завгородний, В. П. Бухгалтерский учет в Украине с использованием, Национальных стандартов : учеб. пособ. – 5-е изд., доп. и перераб. К. : А.С.К., 2003. 847 с.
  16. Замазій, С. Особливості інвентаризації основних засобів. Податки та бухгалтерський облік. 2005. № 88. С. 19-22;
  17. Зюкова, М.М. Проблеми обліку основних засобів в умовах дії Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні. Регіональні перспективи (укр.). 2006. № 2. С.19-21
  18. Зубилевич, С. Перспективы развития аудита. Бухгалтерский учет и аудит. 2005. №8-9. с.101-105.
  19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0893-99>
  20. Кім Г., Сопко В.В., Кім С.Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення : навчальний посібник Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 440 с.
  21. Кобилянська, О. І. Фінансовий облік : навч. посіб. – 2-е вид., випр. і доп. К. : Знання, 2007. 471с.
  22. Кононенко, Т. Замлинський В. Про можливості інтеграції методики нарахування амортизації. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. №10. с.24-28
  23. Курило, Г. М. Актуальність удосконалення механізму ведення обліку

- основних засобів на шляху інтегрування у міжнародній системі обліку
URL : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_kurilo.doc.htm
24. Кулаковська, Л. П. Основи аудиту : навч посіб. Львів : “Каравела”, 2002. 504 с.
  25. Лесняк, В. О. Порядок обліку переоцінки основних засобів. Формування ринкових відносин в Україні. 2007. № 9. С.3-5
  26. Лилеева, Л. Р. Пути совершенствования учета основных средств и методика анализа их использования и оценки в телекоммуникациях. Международный бухгалтерский учет. 2006. № 11. С. 27-34
  27. Лишиленко, О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : ЦНЛ, 2005. 632 с.
  28. Манакін, В. Проблемні питання обліку амортизації й ремонтів основних засобів URL : <http://www.experts.in.ua/baza/analitic/detail.php?ID=12625>
  29. Назаренко, І. Документальне оформлення операцій з обліку основних засобів. Все про бухгалтерський облік. 2006. № 31. С. 54-61
  30. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації Про затвердження Державного класифікатора «Класифікація основних фондів» N 507 від 19.08.97. URL : <http://www.legal.com.ua/document/kodeks/0CH560507217-97.html>
  31. Національні стандарти бухгалтерського обліку: Стандарт затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87, станом на 12 вересня 2003 р. Все про бухгалтерський облік. 2005. № 13 С. 14-15
  32. Наумчук, О.А. Основні засоби: зміст і принципи облікової політики. Вісник технологічного університету Поділля. Науковий журнал. Економічні науки. Частина 2. Том 1 / Відп. ред. М.П. Войнаренко. Хмельницький: ТУП, 2003. С. 141 – 144
  33. Новак, В. Операції з основними засобами: усі аспекти обліку. Збірник систематизованого законодавства. 2007. № 2 С. 25-27
  34. Новодворский, В. Д. Проблемы учета основных средств. Бухгалтерский учет. 2004. № 5. С. 36-38
  35. Омельченко, О. Л. Основні засоби (фонди) на підприємстві. Податки

- та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. 2008. №9. С. 3-26
36. Омельченко, О. Л. Удосконалення обліку основних засобів. Тематичний збірник наукових праць “Торгівля і ринок України”. Вип. 17. – Т. III. Донецьк, ДонДУЕТ. 2004. С.57-63
  37. Павлюк, И. Бухгалтерский учет переоценки основных средств. Бухгалтерский учет и аудит (рус.). 2004. №7. С.3-11.
  38. Падалка, К. Основні засоби. Главбух. 2007. № 21. С. 106-146
  39. Палий, Ю. Основные средства. Библиотека главбуха. 2008. № 9. С. 4-28
  40. Панасик, В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 260 с.
  41. Петрик, Е. Методологические аспекты аудита основных средств Бухгалтерский учет и аудит. 2004. № 13. С. 33-34
  42. Петров, М. И. Учет основных средств как средство обеспечения сохранности и безопасности имущества организации. Управление персоналом. 2006. № 1. С. 67-145
  43. Про аудиторську діяльність в Україні: Закон України від 22.04.1994 № 3125–XII. Все про бухгалтерський облік. 2004. № 127. –С. 9-12
  44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 червня 1999 р. № 996–XIV URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=996-14>
  45. Про оподаткування прибутку підприємств із наступними Законами України змінами і доповненнями URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=283%2F97-%E2%F0>
  46. Пушкар, М. С. Фінансовий облік : підручник . Тернопіль : Карт – бланш, 2002. 628 с.
  47. Пушкар М. Вимоги до формування облікової політики. Становлення облікової політики в Україні : тези доп. Всеукр. наук. конф. 18-19 травня 2007 р. Тернопіль: Економ, думка, 2007. С. 181-182.
  48. Пшиченко, Д. В. Учет основных средств по МСФО и РСБУ. Международный бухгалтерский учет. 2007. № 8. С. 28-32

49. Риндя А. Облік операцій з основними засобами. Податки та бухгалтерський облік. Спеціальний випуск. 2006. № 6. С. 4-29
50. Савків У.С., Василюк М.М., Лещук Г.В. Модель комплексного аналізу основних засобів в системі управління підприємством. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. : науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. Вип. 19. Т. 1. С.177-185.
51. Савченко В.А. Аудит : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2002. 322 с
52. Савельєва Г.Ю. Основні засоби: проблеми сучасного обліку. Держава та регіони. Наук-практ. журнал. Серія: Ек-ка та підприємництво. 2022. №4. С.241-245.
53. Семенов, А. С. Трансформация учета основных средств в соответствии с МСФО. Международный бухгалтерский учет. 2017. № 12. С. 17-22
54. Ткаченко, Л. Особливості оцінки основних засобів: історія і сучасність. Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 10. С. 11-19
55. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник. К. : А.С.К., 2005. 784 с.
56. Усач, Б.Ф. Аудит : навч. посіб. К. : Знання-Прес, 2002. 233с.
57. Хом'як, Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. 7–е вид., доп. і перероб. Львів : Національний ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект–Захід», 2008. 1224 с.
58. Щукін, Є. С. Основні засоби та основні фонди: визначення і класифікація. Все про бухгалтерський облік. 2016. № 31. С. 3-8.
59. Ямборко, Г. Бухгалтерська амортизація основних засобів: обираємо метод та обліковуємо. Все про бухгалтерський облік. 2016. № 31. С.21-27

ДОДАТКИ

Додаток А

Графік складання та подання первинних документів з обліку основних засобів

№	Найменування документів	Основне призначення документу	Строк, на який складається документ	Посадова особа, що складає документ	Посадова особа, що підписує документ	Куди і в який строк подається документ	Відповідальна особа за приймання документів
1	2	3	4	5	6	7	8
ОЗ-1	Акт приймання-передачі основних засобів	Облік приймання кожного закінченого об'єкту будівництва, куплених машин, вибуття основних засобів	При здачі об'єкту в експлуатацію, на момент вибуття об'єкту	Комісія призначена наказом керівника	Голова і члени комісії, затверджує керівник	До бухгалтерії, на другий день після складання акту	Бухгалтер з основних засобів
ОЗ-2	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів	Оформлення приймання-здачі основних засобів після капітального ремонту, реконструкції, модернізації	Після капітального ремонту, реконструкції, модернізації	Комісія	Уповноважений представник підрозділу в який передається відремонтований об'єкт, і представник підрозділу, що виконав ремонт	До бухгалтерії	Головний бухгалтер і затверджує керівник чи уповноважена ним особа
ОЗ-3	Акт списання основних засобів	Оформлення вибуття окремих інвентарних об'єктів основних засобів(крім автотранспорту)у випадку повної чи часткової їхньої ліквідації		Комісія призначена наказом керівника	Голова і члени комісії	До бухгалтерії	Матеріально-відповідальна особа у віданні якої знаходиться ліквідований об'єкт. затверджує керівник

1	2	3	4	5	6	7	8
03-4	Акт на списання автотранспортних засобів	Оформлення вибуття транспортних засобів в результаті їхнього зносу, морального старіння чи знищення внаслідок аварій, стихійного лиха		Комісія	Голова і члени комісії, затверджує керівник підприємства	До бухгалтерії	Бухгалтер з основних засобів
03-6	Інвентарна картка обліку основних засобів	Облік всіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів основних засобів, що надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці та таких. Що мають одне і те ж виробничо-господарське призначення		Бухгалтерія	Бухгалтер		Бухгалтер
03-7	Опис інвентарних карток з обліку основних засобів	Реєстрація всіх інвентарних карток. Відкритих для ведення аналітичного обліку основних засобів		Бухгалтерія	Бухгалтер		
03-8	Картка обліку руху основних засобів	Облік руху основних засобів по класифікаційних групах					
03-9	Інвентарний список основних засобів	Пооб'єктний облік основних засобів за місцем їх перебування по кожній матеріально-відповідальній особі					

